

Din jurnalul unui telefob

Pe ecranele televizoarelor — un aflux de filme polițiste și de aventuri, sub formă de „premiere pe țară”, telecinematecă, seriale... Majoritatea sînt filme bune, cîteva sînt excepționale. Nu cred că e vorba numai de satisfacerea gustului pentru neprevăzut, pentru aventură sau, pur și simplu, de acoperirea necesităților de divertisment. Chiar dacă acesta ar fi scopul urmărit de secția de film a televiziunii, experiența bate mai departe. Ne-au trecut prin fața ochilor o serie de filme bine construite, cu o tehnică dramatică ireproșabilă, cu o știință perfectă a gradației și suspensului, filme care fac nu numai demonstrație de regie, imagine, interpretare actricească, dar și de logică a construcției, de matematică a compoziției. Este o gimnastică utilă minții noastre, obosită de referate și calcule mecanice, de inevitabilele automatisme ale vieții cotidiene, un atac deschis împotriva sedentarismului cerebral...

Totuși, pentru marea noastră aventură a spiritului, care este contactul cu arta, se impune, din cînd în cînd, un șoc estetic, un film mare, un Bergman, un Fellini, un Antonioni, un Visconti, un Bunuel... Nu în premieră pe țară! Măcar la telecinematecă.

MARȚI, 4 MAI. Un medalion Elvira Godeanu, realizat de Sică Alexandrescu. Rolurile cele mai diferite, în *O scrisoare pierdută*. *Pescărușul*, *Moartea unui artist*, *Euridice* de Anouilh, *Visita bătrînei doamne*, *Lingă draga*

mea de Achard, aceeași interpretare distinsă, plină de culoare, de personalitate.

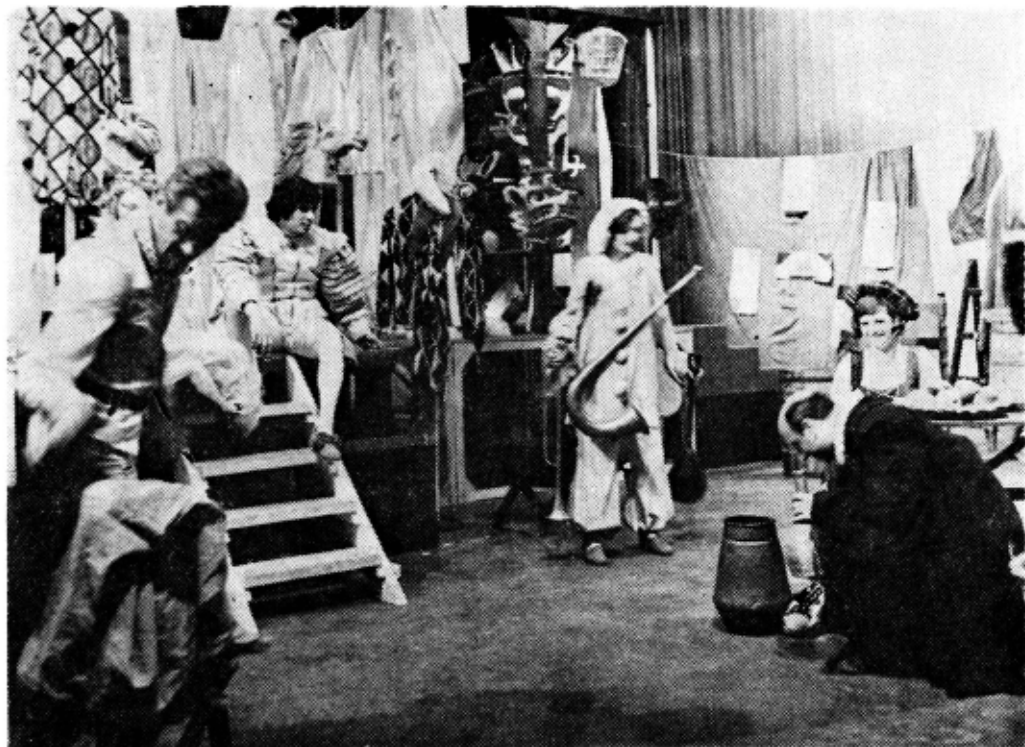
E important că aceste emisiuni-recital, sau emisiuni-medalion, păstrează în conștiința publicului imaginea unor roluri mari și a unor actori mari. Este un act de dreptate făcut teatrului, și un început de război declarat efemerității nemeritate a acestei arte.

SIMBĂȚĂ, 15 MAI. Spectacolul-divertisment capătă valente noi. Sanda Manu, această regizoare talentată și inteligentă, se pare că a găsit în comedia cu muzică o vocație aparte și un mod de expresie care o încîntă. Iat-o deci montînd la televiziune un spectacol muzical cu doi interpreți: Stela Popescu și Ștefan Bănică, și cu un titlu evident parodic: „Un tramvai numit 14”. Spectacolul a avut cîteva momente comice bune, cîteva momente comice mai puțin bune, dar o bună dispoziție neîntreruptă, o vervă de joce remarcabilă, o Stela Popescu și un Ștefan Bănică în formă excelentă. Cred că televiziunea începe să aibă „simțul vedetelor”.

LUNI, 17 MAI. Cel mai interesant dialog de idei al televiziunii: „Locul artei în spiritualitatea modernă”. Aș spune, chiar, prea interesant pentru o simplă emisiune de 40 de minute. Am reținut din aceste 40 de minute dense cîteva idei estetice importante, rostite de cîteva esteticieni notorii: nesatisfacerea nevoilor estetice ale omului generează suferințe, drame. Nu trebuie să disprețuim noile manifestări ale artei. Omul simțea nevoia artei cinematografice încă din epoca peșterilor: caverna lui Platon sugerează omului modern, o sală de cinema. Delimitarea dintre artă și știință este din ce în ce mai vagă, granițele devin labile. Artă are elemente „ingineristice”, iar munca inginerului (în esență, a omului științelor exacte) capătă elemente artistice; o uzină, un baraj hidroenergetic sînt, într-un fel, opere de artă; căci arta presupune inventivitate și inventivitatea este artă. Artă trecutului, negată astăzi de unii, oferă în continuare modele pentru viitor, deci este viabilă și necesară. Uneori artă contemporană uită omul, dar o face în favoarea scrutării lumii; or, scrutîndu-se lumea, se ajunge, în cele din urmă, tot la om. (Etiénne Souriau). Artă contemporană ia uneori forme imprevizibile, anarhiste. Apar nevoi estetice noi, necunoscute înainte. Artă contemporană caută un contact mai primitiv, mai sălbatic cu natura, un fel de „intimitate primitivă” a omului cu obiectele (Mikel Dufresne). Există o deosebire între artă și artisticitate (care este o stare artistică generală). Pri-

Mihai Pălădescu, Dan Tufaru, Nicolae Wolcz, Mariana Mihuț și Marin Moraru în „Nebunia lui Pantalone” — scenariul și regia, Alexandru Tatos

mejdia generalizării artei (aparitia unor arte noi, în toate domeniile, nebaneute) poate cobori arta, compromițind-o, la nivelul artisticității. Pe de altă parte, această tendință de generalizare conține în esența sa o posibilitate de progres: aceea a ridicării artisticității la nivelul artei. Lista artelor este deschisă și nu știm, nu putem prevedea ce arte se vor mai inventa (Luigi Pareyson). Nu există o criză a artei, sau, mai precis, „criza” este o funcție a artei în general, precum și a individului creator de artă, criza e necesară progresului artei (Joseph Ganthner). Civilizația industrială se pune în serviciul artei, mai exact, se observă o „instrumentalizare” a civilizației industriale în slujba artei, mașina începe să acționeze și ea pentru artă (Jan Aler).

Ideii cu care sîntem sau nu de acord, dar care fertilizează meditația asupra funcției moderne a artei.

MARȚI, 18 MAI. În ciclul „Momente din istoria teatrului universal”, regizorul Alexandru Tatos prezintă un spectacol „commedia dell'arte”. O explozie de mișcare sce-

nică, în cel mai autentic spirit al „commediei dell'arte” așa cum ne-am imaginat-o întotdeauna, cu clovnerii și acrobații, cu improvizările caracteristice, cu bastonade, tumbe, palme, picioare în fund, dans, cîntec, cu multă vervă, cu jovialitate și bucurie a jocului. În plus, nota amar-lirică din final, o permanentă comunicare cu publicul, regizat și el schimbări de planuri semnificative între scenă și culise. Și o distribuție excepțională, din care neapărat trebuie să notăm compoziția studiată și sarcastică a lui Mihai Pălădescu, expresivitatea lui Marin Moraru, lirismul ironic și subtil al lui Nicolae Wolcz, dinamismul lui Gheorghe Dinică, suplețea și rafinamentul de mișcare ale lui Florian Pitiș, jocul foarte adecvat al lui Jean Lorin Florescu sau Dan Tufaru, culoarea specială dată rolurilor feminine de Mariana Mihuț și Ileana Cernat. Cu un montaj cinematografic mai alert, ritmul spectacolului ar fi fost mai evident; dacă în teatru se acceptă secunde în care scena rămîne goală, în spectacolul de televiziune, aceste momente neutre, interstițiale, sparg continuitatea și apasă mișcarea... Oricum, însă, spectacolul de debut la televiziune al tînărului regizor poate fi considerat un succes.

Dumitru Solomon